

ADATTÁR.

BETHLEN MIKLÓS ÉLETÉHEZ.

1.

Szent-Miklós, 1671. július 17.

Szolgálatomat ajánlom kegyelmednek, mint kedves jóakaró uramnak, bátyámnak, Isten minden jókkal, jó egészséggel áldja meg kegyelmedet kedvesivel együtt etc.

Ez levelem mutató szolgálmat kelleték elküldenem Nagybányára, kérem azért kegyelmedet szeretettel, ne nehezteljen, hogy ha Sándor Gergely uram vagy négy legényt ad melléje, mivel egy kevés ólmot akarok hozatni, legyen kísérője, egyszersmint segítője is az ön elhőz-sában. Magam is ki akartam menni az kegyelmedek látogatására, de urunk ő nagysága engedelméből maradék honn, az melyet tudósíthatom kegyelmedet, kegyelmednek egy új atyafia s huga is vagyon itt a házamnál. Ha valami hirekről tudósítana kegyelmed, megszolgálnám kegyelmednek. Ajánlván Istennek kegyelmes oltalmába kegyelmedet. Datum in Szent-Miklós die 17. Julii 1671. Kglmed atyjafia szolgálja

Bethlen Miklós mp.

Kívül: Tekintetes nemzetes Bethlen Gergely uramnak s nékem jóakaró uramnak bátyámnak adassék. (Zárópecsét.)

2.

Szent-Miklós, 1687. szeptember 14.

Mint kedves sógor öcsém bátyám uramnak szolgálók köteleessen és Istentől minden jót kívánok kglmednek kedvesivel együtt etc.

Valóba igen kívántatnék most nekem a kglmed atyafisága, valami berbécsek, félek, magamot is megesznek, ha kglmed meg nem segít, hanem kérem kglmedet, megértvén a szolgálimtól a dolgot, adjon a sebesvári jószágból egy olyan embert, a ki vinné ki Váradra s adná el;

bár tudná úgy ő, hogy kglmedé, vagy közös kglmeddel a berbécs, igazabban járna; hiszem, én jó fizetést intéztem neki. A szolgálom bővebben declarálja, bizony örökké megszolgálom, s arra legyen az is, mind öcsémnek hivlak. Ajánlom Istennek kglmedet. Szt.-Miklós 14. Septembris 1687. Kglmed atyjafia sógora szolgálja

Bethlen Miklós mp.

Kivül: Tekéntetes nemzetes Bánffi Farkas uramnak, nekem kedves sógor uramnak adassék.

3.

Szent-Miklós, 1689. október 10.

Kötelessen szolgálók édes bátyám uram kglmednek.

Im a kglmed jó igireti és atyafiságos parolájára extractust és becsülletes szolgálomot küldöttem kglmedhez a pénzért; kérem bizodalmason kglmedet, az igazság is azt kívánván, hogy a Radnóton kiadott pénz refundáltassék először, hogy azt a fl. 2740 adassa meg kglmed és az aranyat is kiváltván, vegye kezébe és ha szüksége vagyon kglmednek ország számára aranyra, a kezei conclusum szerint én azt az aranyat is odaadom pro florenis 2750.

A mi a buza árát nézi, az is igen szerzettetik mind urunktól ő ngától, mind a több becsülletes emberektől; nékem magamnak is sok pénzem periclital benne, kérem bizodalmason kglmedet, arra is legyen atyafiságos gondja kglmednek. Kglmed penig senki sollicitatiojára pénzt a buzáért ne adjon, ha én assignatiomat nem viszi, mert confusio leszen a dologba, és én sem a német quietantiáját, sem obligatoriát, se semmit ki nem adhatok a kezemből, hanem ha tisztán mind végbe megyen a dolog.

A buzáról való száz köblös quietantiát kglmed küldje kezemhez.

A szükséges quietantiai kglmednek és Huszár uramnak Fekete uramnál vadnak, örömet odaadja a pénzért a papirosát. Mindezekben kglmed atyafiságos jóakaratiát várom s megszolgálom. Ajánlom Isten oltalmába kglmedet. Szentmiklós, 10 Octobris 1689. Kglmed köteles atyjafia szolgálja

Bethlen Miklós mp.

Alatta: A. 1689. 13 Octobris. Az úr tekintetes nemzetes Bethlen Gergely uram parancsolatjából uram tekintetes nemzetes Bethlen Miklós uram számára percipiáltam Szabó Barthos uramtól fl. 2740 i. e. kétezer hétszáz negyven forintot, melyről Barthos uramot quietáltam.

Fekete Lőrincz mp.

Kivül: Tekintetes nemzetes Bethlen Gergely uramnak etc. Tit. etc. Nekem kedves bizodalmos uramnak, bátyámnak ő kglmének adassék etc. (Zárópecsét.)

4.

Szeben, 1691. május 25.

Szolgálok édes bátyám uram kglmednek etc.

A mely familiánkot illető régi levelet Bethlen Elek uram kglmed kezéhez adott, kglmed azt Absolon uramnak mutassa meg, mert az aránt ő kglme dispositus én tőlem, *(oldalt megjegyezve:)* ugy Bánfi György uram személyéről is. A királynak szóló levelet is elküldtük. Ajánlom Istennek kglmedet. Szeben, 25 Maii A. 1691. Kglmed köteles atyafia, szolgálja

Bethlen Miklós mp.

Alatta: Ha penig a dolog arra megyen, hogy annak expeditioba kellene menni, azt az egész familiára csak azon egy levélbe kell iratni és olyan stilussal, hogy legyen csak resuscitatioja inkább annak a réginnek, mint sem új creatura, ilyenformán: Toti familiae de Bethlen quae et antiquitus, uti ex literis anno specificatus a levélben.

Alatta Bethlen Elek írásával: Édes bátyám uram, az az levél az, az melyet én viasszal megnótáltam, az mely levél 1305-ben költ, hosszú az levél az plé tokban levő levélhez tettem, ugy jut eszembe, kglmed ott megtanálja. Hozza Isten kglmedet szerencsés állapottal. Kglmed atyjafia kész szolgálja

Bethlen Elek mp.

Alatta Bethlen Miklós írásával: A Bánfi uramét külön levélbe kell írni, de ezzel mindenkkel nem kell sietni, hanem a dolog vége után is elvárni, ha ultro offerálják-e, melyet én reménylek. Absolon uramnak mutassa meg kglmed ezen levelemet. Assunfálni kell abba a levélbe annak a régi levélnek idejét, és a mely király levele, annak a nevért rendesen. Sap. sat.

Kivül: Spectabili ac magnifico Dno Gregorio de Bethlen etc. Titul. etc. Dno et Fratri nostro carissimo. Viennae. (Zárópcset.)

5.

Kolozsvár, 1692. június 27.

Passus executorius. A mint a nemes ország Vass György uram bécsi költségére disponált volt a beszterczei restantiából fl. Ren. 900. ő kglmek engedetlenkednek; azért az ur generalis Bethlen Gergely uram rendeljen két katonát, a kik executiora beszterczei urakra kimenjenek és mindaddig az executio legyen beszterczei urakon, valameddig a fl. R. 900. Vass György uramnak nem adminisztrálják. Ex commissariatu. Claudiopoli 27. Junii Anno 1692.

Bethlen Miklós mp.

P. H.

Jegyzet: A Bethlen Gergelynek szóló ezen levél borítékja elveszett.

6.

Szent-Miklós, 1703. február 12.

Édes öcsém uram. 31. praeteriti költ kglmed levelét vettem. Adná Isten örömmel vehető választ irhatnék, de mit tehetünk, ha Isten a szegény kis Farkasnak jobbat adott ennél a világnál, bizony az én feleségem és József majd annyira afficialódott véle, mintha innét holt volna ki valamelyik. De kglmed mint realis ifju ember ne desperaijon, meliora restant frater, si hic sit patientia Christiana.

Igen akarom, hogy kglmedet rám assignálta a camara usque ad fl. 13. m. ezt bizonyosnak tarthatja kglmed.

Kérem tartson kglmed atyjafiának, bizony atyai szeretettel vagyok kglmedhez nem csak atyafiuival.

Erre is kérem, adja itten kglmed az házát szállásul a násznépnek pro 5. et sequentibus Martii, mindnyájunkat obligál, ha parancsol róla szolgálainak. Ha lehozhatná kglmed akkorra az én vásárlásomat, ámbár az ön tál hátrább maradna is, igen akarnám. Isten vigasztalja kglmedet. Szent-Miklós, 12. Februarii 1703. Kglmednek szeretettel szolgáló atyjafia

B. Miklós mp.

Kivül: Méltóságos Gróf Bethlen László uramnak etc. Titulus. Nekem kedves öcsém uramnak ő kglmének adassék. (Zárópecsét.)

7.

Szeben, 1704. április 2.

Édes öcsém uram. Az Isten haragja tüze mennyire emésztette vala meg ezt az hazát, addig a mikor kglmed elmene, tudja kglmed, de azután messze nagyobbban fellobbana és félő, ha ő Felsége szerelmes szent Fia által meg nem engeszteltetik, egészen elveszünk. Hallhatta kglmed azután Guti és Ugron Tamás mint lázszasztották fel Maros, Udvarhely és Csik székeket, 28. Januarii Baron Tige uram Holdvilágnál vágatott le 1200 bolond, barom embert, csak egy német sem veszvén. Osztan Udvarhely városa és székének nagyobb része hamuvá tétetett, az én szentpáli házam és egész minden ott körül való falukbeli jószágom is. Nosza neki a kurucz, az meg Maros-Vásárhelynek nagyobb részét már két vagy három versbe, Maros Szt. Pált, Ó-Brassónak nagyobb részét és ez előtt ötödnappal az én Örményesemet felégette. 16-dik Martii Enyed e contra a műeink által tüzzel egészen porrá lőtt, schola, templom mind és a népe, a ki megmaradott, dissipalódott Toroczokóra, Tordára etc. a hova elvo(n)hatta magát. Fejérvár s a többi, mint marad, Isten tudja, mert a németnek, mind onnét, mind Szászváros, Szászsebes, Meggyesről ide kellett jöni Szebenbe tegnapi napon. A váradjai hidat és ott körül minden sós hajót és hidasokot a ratio belli megégettette velünk. Úgy a dobrai sánczot is és már Hunyad s Déván kívül az egész vármegyét Orlai birja, tiszteket is tött és most Szász-

sebes, Fejérvár felé fenyegetőzött. Az egész székelység mind deficiált és Brassót, Fogarast, Schink etc. angariálja. Igy már mű is mint leszünk, Isten tudja, ha ő Felsége és a felséges udvar meg nem orvosolja. Szőlősi uram írta ez inclusákat kglmednek. Adja Isten lássam valaha örömmel kglmedet. Szeben, 2. Aprilis Anno 1704. Kglmed atyjafia szolgája
Bethlen Miklós mp.

Kívül: Illustrissimo Domino comiti Ladislao de Bethlen, Domino etc, Fratri observandissimo. Viennae. (Zárópecsét.)

8.

K. n.

Édes bátyám uram. Az itt való salaguardok a harang félre verésről megtudták, hogy idejött valami had s kérdezték, micsoda had, mondották, hogy erdélyi had s kérdezték, mire való? mert hiszen ide alább is vagyon had, hát az is mire való? Mondta a szolgám: az arra való, hogy a kóborló tatárt ha kapja, levágja. Mondták emezek: igen jól vagyon, a Hámnak avval békességet, kedves dolgot cselekszenek, mert ezek az ebek a Hámot sem ismerik. Midőn a szolgám mondta volna, miért járnak olyan lassan, lám a kapucsi basa sietteti őket, azt mondta, hogy őket bizony a kapucsi basa nem sietteti, mert a dolog nem is siető, más az, hogy a mint ő nekik mondták, nem messze immár a német, a hová kell nekik menniek. Midőn a szolgám kérdezte, miért kerülnek Kolozsvár felé, azt mondták, minket a magyarok visznek, a tú emberetek, a Kám másfelé ment volna, de azt mondták, hogy az az út igen szoros, azért fordult erre. Noha hitván ember szavai, mégis meg akarám kglmednek írni. Ajánlom Istennek kegyes oltalmába kglmedet.
Bethlen Miklós mp.

Alatta: Igen köteles szeretettel megszolgálánám kglmednek, ha mód van benne, adjon vagy húsz lovast az én Kamarásra menő szolgám mellé, hadd vigyáznának ott, az erdőkön bátran eljárhatnának s az faluban is strázsákkal, míg a derék had oda érkeznek, mert az had lassan jár, addig a nyargalója mindent elkövet; bizony megköszönöm s szolgálom kglmednek. A vitézeknek is megjutalmaztatom fáradságokat.

Jegyzet: A levél borítékja elveszett, kétségtelen azonban, hogy az Bethlen Gergely főgenerálisnak szolt s összefüggésben van a Thököly-féle mozgalmakkal.

9.

Darlacz, 1697. márczius 1.

Copia literarum ab Illmo Dno Comite Nicolao de Bethlen ad plurimum reverendum et clarissimum Dnum Augustanarum in Transsylvania ecclesiarum superintendentem et decanum generalem exaratarum.

Titulus: Admodum reverendis ac Clarissimis dominis Augustanae in Transsylvania confessionis superintendenti et ejusdem confessionis

ministro Meggyesiensi, nec non dominis et compatribus observandissimis, confidentissimis. Meggyes.

Admodum reverendi ac clarissimi domini, domini et compatres observandissimi, confidentissimi.

Quoniam oratio mea cum vestris claritatibus conferentia per varias distractiones impedita est, ideo calamo id supplere debeo, et ut Laconicus sim iuxta proverbium: Sapienti pauca, haec duo communico:

1.) Memineritis bene, quoties ego cathalogum non confirmatorum ex officio, qua cancellarius a vobis petierim, quod profecto viri clarissimi credite, tanto majori cum vestro et ordinis et in commune, religionis periculo differtis, vel omnino negligitis, quanto magis, uti intelligo, huicdem instantiae imminet, pergit Dominum Thesaurarium camera vel fiscus, comparate prudenter non personas cancellarii et thesaurarii, sed officia et ponderate, quod quo serius istius negotii decisio et praxis erit, eo majus vobis periculum vobis imminet, ne ex Gubernii et Cancellariae manibus excidendo in manus thesaurarii et camerae incidatis. Ego conscientiam exoneravero.

2.) Cum magazinalis administratio etiam sacro vestro ordini inevitabilis videatur, amicitiam mihi facietis et vobis simul commoditatem et securitatem certam, si qui aliter id praestare non possent, vel nollent, ut illi per me in loco hoc praesentem veniam pretio pro statu rerum tolerabili, sicuti exhibitor praesentium hoc utrumque punctum verbis fusius declarabit. His praetitulatas Dnes vestras divinae tutelae commendo et maneo praetitulatarum Dnum vestrarum frater in Christo et compater servire paratissimus.

Darlacz 1. Martii A. 1697.

Comes Nicolaus de Bethlen mp.

(Az eredetiek a gr. Bethlenek keresdi levéltárában.)

Közli: DR. LUKINICH IMRE.

A MARGIT-LEGENDÁRÓL.

(Második közlemény.)

46. Vala egy frater predicator zertzetbely meg gyogehta ez fratert az hydeg leleffebevl tevkelleteffeggel. (134—136. l.)

46. Frater marcellus dum esset prior provincialis ungarie, pro viarum et officii sui laboribus secum ducere consuevit *quemdam fratrem conversum Johannem nomine, virum providum et honestum. Contigit autem dictum fratrem Johannem pati gravem febrem quartanam a festo beati dominici usque ad festum purifi-*